

Ötvös Péter (Szeged)

a Monok

Majdnem tíz évvel vagyok idősebb nála, mégis, ahogyan emlékszem és ahogyan most is látom, mindig ő volt és ma is ő az érettebb, a tapasztaltabb.

1977-ben találkoztunk először, akkor már elmúlt huszonegy éves, letöltötte katonaidejét, járt a műszaki egyetemre, de könyvesbolti eladó is volt Budapesten. Én pedig egy lassan haladó, bizonytalan pályakezdő voltam Szegeden. Elsősöknek tanítottam (vagy inkább igyekeztem tanítani) akkor régi magyar irodalmat. Monok István, első éves magyar–történelem szakos hallgató, fölvette a kurzusomat (vagy inkább, akkor még, központilag beosztották abba a csoportba), és szorgalmasan járt az órákra. Ott ült a fiatalabbak között, mintha egy felső tagozatos kerülne vissza az alsóba: kitűnt természetével, szokatlanul nagy szakállával, de leginkább mégis műveltségével és szakmai nyitottságával. Semmit sem hagyott kérdés és szó nélkül, sem régebbi vagy éppen aktuális politikai megfontolást, sem irodalmi műfajt vagy izgalmasabb retorikai megoldást. Élénken vitatkozott néhány csoporttársával, akik többnyire a politikai populizmus érveit használták ellene (ezt most így elég finoman fogalmaztam), és igen céltudatosan gondolkozott. Nekem pedig sokat segített azzal, hogy nem fordult el az általam formált, de kevésbé sikerült szemináriumi kérdésektől sem, hanem átgondolta, újraformálta és érvényessé tette azokat. Ez sokszor megtörtént: világos, egyértelmű, nagyon konkrét kérdéseket várt, nem szerette (biztosan emlékszem) az obskúrus vagy bizonytalan, meditatív felvetéseket.

Még ugyanebben az évben, 1977-ben, publikálni is kezdett, alig valamivel később a bölcsészkar diák-irodalmi körhöz kapcsolódott (ez volt a *Bölcsész*), és tudományos diákköri előadásokból, társszerkesztőként, már kötetet is jegyzett.

Mindez azonban nagyon jól követhető kitűnően dokumentált publikációs jegyzékéből.

Nem beszélnék tehát most szakmai ambícióiról és tudományos sikereiről: ezt, barátai, kollégái, tanítványai és tisztelői, mind jól ismerik. Arról se szólnék bővebben, hogy személyes és szakmai okokból mennyi időt töltöttünk mi ketten, Monok István és Ötvös Péter, közös munkával együtt. Sokat, sok éven keresztül: Sopron, Kolozsvár, Jyväskylä, Brassó, Szeged, Zalakomár és Németújvár, a román határőrség őrizetes szobája, hogy csak igen kevés helyet említek ezúttal.

Ezeket, közös kutatási eredményeinket és személyes élményeinket én most nem írnám meg itt, bár vannak emlékeim és fontos naplójegyzeteim. Nem írnám meg, mert a megtörtént események direkt elmesélése sohasem olyan tanulságos, groteszk vagy vicces, mint ahogyan az valójában megesett. Mert miért írnám meg e helyütt például azt (most esetleg éppen nyilvánvaló elismerésre is számítva), hogy egyszer a román határon három órán keresztül, erős napsütésben, a türelmes határőrökkel együtt végig kellett hallgatnunk a gyerekeim által az autó (Škoda 105) rádiójában felejtett *C. C. Catch-* és *Pa-dö-dö-kazettákat*, mert a határőrök (szerintem végül is jogosan) rejtett üzenetet kerestek a kazettákon. Régen volt. Semmiképpen sem bátor érdemeinkről, inkább kevés tapasztalatunkról és naivitásunkról szólhatnék tehát.

De amikor később ugyanott, Monok István testi átvizsgálása után, engem is kiengedtek a kabinból, István már felöltözve állt kint és mutatott tágas tenyerében nagyobb és kisebb csavarokat. Azt mondta, szerinte szétszedték az autó (az említett Škoda 105) karburátorát, mert kerestek ott is valamit, talán valamiféle csempészett gyógyszereket.

Nos, Monok István minden csavart helyére tudott tenni akkor, és (bármit jelentsen is és bármilyen legyen az a karburátor) folytathattuk az utat. A kreatív könyvtáros és a nagyszabású könyvtörténész kitűnő autószerelő is lett, egyúttal pedig jó példája az úgynevezett 'sokoldalúan képzett' reneszánsz embernek.

A tanítványból lett megbízható kollégát, az érzékenyen együttműködő barátot és a sokoldalúan képzett szakembert köszöntöm most.

Monok István hatvanéves. István: *részemről a szerencse!*